

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Beelden van tijd: De rol van historisch tijdsbewustzijn bij het leren van geschiedenis

Wilschut, A.H.J.

Publication date
2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Wilschut, A. H. J. (2011). *Beelden van tijd: De rol van historisch tijdsbewustzijn bij het leren van geschiedenis*. [Thesis, externally prepared, Universiteit van Amsterdam]. Koninklijke Van Gorcum.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Literatuurverwijzingen

- Aldrich, R. (2006), *Lessons from History of Education*. London / New York: Routledge.
- Alter, P., Rohlfes, J., Wolfrum, E., Wolle, S. (2006), *Deutsche Geschichte. Wie wir wurden, was wir sind. 20. Jahrhundert*. Stuttgart (etc.): Klett Verlag.
- Amsing, H. (2002), *Bakens verzetten in het voortgezet onderwijs 1863-1920. Gymnasium, h.b.s. en m.m.s. in onderwijssysteem, leerplan en geschiedenisonderwijs*. Delft: Eburon.
- Anderson, B.R.O'G. (1991), *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. 2nd rev. ed. London / New York: Verso.
- Angvik, M., Borries, B. von (eds.) (1997), *Youth and History. A Comparative European Survey on Historical Consciousness and Political Attitudes among Adolescents*. Vol. A: Description. Vol. B: Documentation. Hamburg: Körber-Stiftung.
- Ankersmit, F.R. (1983), *Narrative Logic. A Semantic Analysis of the Historian's Language*. The Hague / Boston / London: Martinus Nijhoff.
- Ankersmit, F.R. (1984), *Denken over geschiedenis. Een overzicht van moderne geschiedfilosofische opvattingen*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Ankersmit F.R. (1989), 'Over geschiedenis en tijd', *Groniek* 103/104, 11-26.
- Ankersmit, F.R. (2007), *De sublieme historische ervaring*. Groningen: Historische Uitgeverij.
- Ashby, R., Lee, P. (1987), 'Children's Concepts of Empathy and Understanding in History', in: Portal, C. (ed.), *The History Curriculum for Teachers*, p. 62-88. London: Falmer Press.
- Aristoteles, *Physica*, Boek IV, 10-14. Vert.: Gerbrandy, P., *De mens is een dier dat kan denken*. Bloemlezing uit de Griekse en Romeinse filosofie, p. 315-327. Amsterdam (etc.): Contact (2001).
- Aristoteles, *Poetica*. Geraadpleegd via Perseus: <http://www.perseus.tufts.edu/cgi-bin/ptext?lookup=Aristot.+Poet.+1450a>. Aristotle in 23 Volumes, Vol. 23, translated by W.H. Fyfe. Cambridge, MA: Harvard University Press; London: William Heinemann Ltd. (1932).
- Augustinus, *Confessiones*. Geraadpleegd via Stoa: <http://www.stoa.org/hippo/>. Editie Oxford 1992 James O'Donnell. Geopend 9 april 2009.
- Aveni, A.F. (2002), *Empires of Time. Calendars, Clocks and Cultures*. Revised Edition. Boulder (CO): University Press of Colorado. (Oorspr. 1990).
- Aveni, A.F. (1999), 'De tijdrekening en kalenders van Midden-Amerika en de Andes', in: Lippincott, K. (red.), *Het verhaal van de tijd*, p. 52-55. Haarlem: Schuyt. (Oorspr.: *The Story of Time*, London: Holberton 1999.)
- Baker, E. (1994), 'Learning-Based Assessments of History Understanding', *Educational Psychologist* 29 (2), 97-106.
- Barton, K.C. (2001), 'A Sociocultural Perspective on Children's Understanding of Historical Change. Comparative Findings from Northern Ireland and the United States', *American Educational Research Journal* 38 (4), 881-913.
- Barton, K.C. (2002), "'Oh, That's a Tricky Piece!': Children, Mediated Action and the Tools of Historical Time", *The Elementary School Journal* 103 (2), 161-185.
- Barton, K.C. (2004), 'Mary G. Kelty: The Most Important Social Educator No One Has Heard of?', in: Burlbaw, L.M. & Field, S.L., *Explorations*

- in *Curriculum History*, p. 161-184. Charlotte (NC): Information Age Publishers.
- Barton, K.C. (2008), 'Narrative Simplifications in Elementary Students' Historical Thinking', in: Levstik, L.S., Barton, K.C. (eds.), *Researching History Education. Theory, Method and Context*. New York / London: Routledge, p. 183-208. (Oorspr. in: J. Brophy (ed.), *Advances in Research on Teaching* Vol. 6, Elsevier 1996, p. 51-83).
- Barton, K.C. (2009), 'The Denial of Desire. How to Make History Education Meaningless', in: Symcox, L., Wilschut, A. (eds.), *National History Standards. The Problem of the Canon and the Future of Teaching History*, p. 265-282. Charlotte (NC): Information Age Publishers.
- Barton, K.C., Levstik, L.S. (1996), "'Back When God Was Around and Everything": Elementary Children's Understanding of Historical Time', *American Educational Research Journal* 33 (2), 419-454.
- Barton, K.C., Levstik, L.S. (2008), "'It Wasn't a Good Part of History". National Identity and Students' Explanations of Historical Significance', in: Levstik, L.S., Barton, K.C. (eds.), *Researching History Education. Theory, Method and Context*, p. 240-272. New York / London: Routledge. (Oorspr.: *Teachers College Record* 99 (1998), 478-513).
- Bauvois-Cauchepin, J. (2002), *Enseignement de l'histoire et mythologie nationale. Allemagne-France de début de XXe siècle aux années 1950*. Bern (etc.): Peter Lang.
- Benveniste, E. (1974), *Problèmes de linguistique générale*, Vol II. Paris: Gallimard.
- Bergmann, K. (1976), 'Warum sollen Schüler Geschichte lernen?', *Geschichtsdidaktik, Probleme, Projekte, Perspektiven* 1 (1), 3-14.
- Bergson, H. (1888), *Essai sur les données immédiates de la conscience* (1888), édition électronique par Jean-Marie Tremblay, Chicoutimi, Québec. http://classiques.uqac.ca/classiques/bergson_henri/essai_conscience_immediate/essai_conscience.pdf. Geopend 3 december 2010.
- Bianchi, S. (1982), *La révolution culturelle de l'an II*, Paris: Éditions Aubier.
- Blaas, P.B.M. (1988), *Anachronisme en historisch besef. Momenten uit de ontwikkeling van het Europees Historisch Bewustzijn*. Den Haag: Nijgh en Van Ditmar Universitair.
- Blaas, P.B.M. (2001), 'Vorm geven aan de tijd. Over periodiseren', in: Grever, M., Jansen, H., *De ongrijpbare tijd*, p. 35-48. Hilversum: Verloren.
- Block, R. & Zakay, D. (2008), 'Timing and Remembering the Past, the Present and the Future', in: Grondin, S. (ed.), *Psychology of Time*, p. 367-394. Bingley: Emerald.
- Blom, J.C.H. (1986), 'In de ban van goed en fout? Wetenschappelijke geschiedschrijving over de bezettingstijd in Nederland', in: Abma, G., Kuiper, Y. & Rypkema, J., *Tussen goed en fout. Nieuwe gezichtspunten in de geschiedschrijving 1940-1945*, p. 30-52. Franeker: Wever. (Integrale herdruk van de inaugurele oratie van Blom te Amsterdam d.d. 12 december 1983).
- Blom, J.C.H. (1989), 'De Tweede Wereldoorlog en de Nederlandse samenleving: continuïteit en verandering', in: Blom, J.C.H., *Crisis, bezetting en herstel. Tien studies over Nederland 1930-1950*, p. 164-183. Den Haag: Nijgh & Van Ditmar Universitair.
- Blom, J.C.H. (2010), *Hoe was het mogelijk? De Holocaust in de context van de Tweede Wereldoorlog*. Leiden: Universiteit Leiden. (Rede bij de aanvaarding van de Cleveringaleerstoel d.d. 26 november 2010).
- Bloom, B. e.a. (eds) (1956), *Taxonomy of Educational Objectives. The classification of educational goals, by a committee of college and university examiners*. New York: Longmans/Green.
- Boekholt, P.Th.F.M., Booy, E.P. de (1987), *Geschiedenis van de school in Nederland*. Assen: Van Gorcum.
- Boot, E., (1989), 'Tijd zonder grenzen? Maya tijdrekening in heden en verleden', *Croniek* 103/104, 165-177.

- Booth, M. (1994), 'Cognition in History: A British Perspective', *Educational Psychologist* 29 (2), 61-69.
- Borries, B. von (1987), "'Reifung" oder "Sozialisation" des Geschichtsbewusstseins? Zur Rekonstruktion einer vorschnell verschütteten Kontroverse', *Geschichtsdidaktik* 12 (2), 143-159.
- Borries, B. von, Pandel, H.-J., Rüsen, J. (hg.) (1991), *Geschichtsbewusstsein empirisch*. Paffenweiler: Centaurus.
- Boxtel, C. van (1999a), 'Kleio-enquête naar de inhoud van een canon van chronologische kennis', *Kleio* 40 (1), 28-30.
- Boxtel, C. van (1999b), 'De resultaten van de enquête chronologische kennis. Wat, waarom en hoe?', *Kleio* 40 (4), 2-11.
- Boxtel, C. van, Drie, J. van (2004), 'Historical reasoning. A Comparison of how Experts and Novices Contextualise Historical Sources', *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, 4(2), 89-97.
- Bradley, N.C. (1948), 'The Growth of the Knowledge of Time in Children of School-Age', *British Journal of Psychology* 38, 67-78.
- Bransford J.D., Brown, A.L., Cocking, R.R. (eds.) (1999), *How People Learn. Brain, Mind, Experience, and School*. Washington (DC): National Academies Press.
- Braudel, F. (1966), *La Méditerranée et le monde méditerranéen à l'époque de Philippe II*, 2e édition. Paris: Colin.
- Braudel, F. (1979), 'De lange duur' in: F. Braudel, *Geschiedschrijving*, p. 50-84. Baarn: Ambo. (Vert. door C.P. Heering-Moorman van *Écrits sur l'histoire* (1969)).
- Broad, C.D. (1983), *An examination of McTaggart's Philosophy*, Vol. II, part 1. Cambridge (etc.): Cambridge University Press.
- Bruner, J.S. (1960), *The Process of Education*, Cambridge (MA) (etc.): Harvard University Press.
- Bryman, A. (2008), *Social Research Methods*, 3rd ed. Oxford (etc.): Oxford University Press.
- Burke, P. (2002), 'Western Historical Thinking in a Global Perspective – 10 Theses', in: Rüsen, J. (ed.), *Western Historical Thinking. An Intercultural Debate*, p. 15-30. New York / Oxford: Berghahn Books.
- Burston, W.H. (1972), *Principles of History Teaching*, 2nd ed. London (etc.): Methuen Educational.
- Butterfield, H. (1973), *The Whig Interpretation of History*. Harmondsworth: Penguin Books. (Oorspr. 1931).
- Carr, D. (1986), *Time, Narrative and History*. Bloomington / Indianapolis: Indiana University Press.
- Carter, J.A. (2003), 'Telling Times. History, Emplotment And Truth.' *History and Theory* 42 (1), 1-27.
- CEGES (1979), *Eindrapport Commissie Eindexamenexperimenten Geschiedenis en Staatsinrichting*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.
- Certeau, M. de (1988), *The Writing of History*. New York / Chichester: Columbia University Press. (Vertaling van *l'Écriture de l'Histoire* (1975)).
- CHMV (2001), Commissie historische en maatschappelijke vorming, *Verleden, heden en toekomst*. Enschede: SLO.
- Cohen, L., Manion, L. Morrison, K. (2007), *Research Methods in Education*, 6th ed. London / New York: Routledge.
- Collingwood, R.G. (1930), *The Philosophy of History*, Historical Association Leaflet nr 79, London: Bell.
- Collingwood, R.G. (1973), *The Idea of History*. Oxford (etc.): Oxford University Press. (Oorspr. 1946.)
- Coltham, J.B., Fines J. (1971), *Educational Objectives for the Study of History. A suggested framework*. London: The Historical Association.
- Commissie Geschiedenisonderwijs (1998), *Het verleden in de toekomst*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.
- Crawford, K. (1995), 'The Battle for Control of National Curriculum History 1989-1994', *British Journal of Educational Studies* 43 (4), 433-456.

- Daal, L.H. (1992), *Antilliaans verhaal. Geschiedenis van Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, St.-Eustatius en St.-Maarten*. Zutphen: De Walburg Pers.
- Dalhuisen, L.G., Korevaar, C.W. (1971), *De methode van onderzoek in het geschiedenisonderwijs*. Den Haag: Van Goor.
- Dalhuisen, L.G., Dussen, J.W. van der (1975), *Wat is geschiedenis?* Leiden: Historisch-Didactisch Documentatiecentrum.
- Dalhuisen, L.G., Geurts, P.A.M., Toebes, J.G. (red.) (1976), *Geschiedenis op school*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Dalhuisen, L.G., Toebes J.G., Verhagen. D.H. (red.) (1982), *Geschiedenis op school, 2 dln.* Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Dalhuisen, L., Donk, R., Hoefte, R., Steegh, F. (red.) (2009), *Geschiedenis van de Antillen*. Zutphen: De Walburg Pers.
- Dalhuisen, L., Walhain, J. (1997), *Geschiedenis. Een vakvertaling bij Onderwijskunde*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Davis, O.L., Yeager, E.A., Foster, S.J. (eds.) (2001), *Historical Empathy and Perspective Taking in the Social Studies*. Lanham (etc.): Rowman & Littlefield.
- Dawson, I. (2009), "'What Time Does the Tune Start?' From Thinking About 'Sense of Period' to Modelling History at Key Stage 3", *Teaching History* 135, 50-57.
- Department of Education and Science (1985), *General Certificate of Secondary Education, The National Criteria, History*. London: HMSO.
- Doelstellingenrapport (1967), 'Rapport van de Doelstellingscommissie, ingesteld door het Bestuur der V.G.N.', *Kleio* 8 (6), 161-188.
- Donovan, M.S., Bransford, J.D., Pellegrino, J.W. (eds.) (1999), *How People Learn: Bridging Research and Practice*. Washington (DC): National Academies Press.
- Donovan, M.S., Bransford, J.D. (eds.) (2005), *How Students Learn History, Mathematics and Science in the Classroom*. Washington (DC): National Academies Press.
- Dostal, R.J. (1993), 'Time and Phenomenology in Husserl and Heidegger', in: Charles B. Guignon (ed.), *The Cambridge Companion to Heidegger*, p. 141-169. Cambridge (etc.): Cambridge University Press.
- Draaisma, D. (2006), *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt. De geheimen van het geheugen*. 5^e dr. Amsterdam: Rainbow Paperbacks. (Oorspr. 2001).
- Drie, J. van (2005), *Learning About the Past with New Technologies. Fostering Historical Reasoning in Computer-Supported Collaborative Learning*. Dissertatie Utrecht.
- Drie, J.P. van, Boxtel, C.A.M. van (2008), 'Historical Reasoning: Towards a Framework for Analyzing Students' Reasoning about the Past', *Educational Psychology Review* 20 (2), 87-110.
- Dussen, W.J. van der (1988), *Filosofie van de geschiedwetenschappen*. Leiden: Martinus Nijhoff.
- Ebeling, H. (1973), *Didaktik und Methodik eines kind-, sach- und zeitgemäßen Geschichtsunterrichts*, 5. Aufl. Hannover: Hermann Schroedel Verlag.
- Ebels-Hoving, B. (1989), 'Het nut en nadeel der periodisering voor de geschiedenis', *Groniek* 103/104, 115-132.
- Eliade, M. (1991), *The Myth of the Eternal Return, or Cosmos and History*. 9th paperback printing. Princeton: Princeton University Press. (Oorspr.: *Le mythe de l'éternel retour*, Paris: Gallimard 1949).
- Evans, R.J. (1997), *In Defence of History*. London: Granta Books.
- Evans-Pritchard, E.E. (1939), 'Nuer Time-Reckoning', *Africa: Journal of the International African Institute* 12 (2), 189-216.
- Fabian, J. (2002), *Time and the Other. How Anthropology Makes its Object*. New York: Columbia University Press. (Oorspr. 1983).
- Fabian, J. (2005), 'If it is Time, Can it be Mapped?', *History and Theory* 44 (1), 113-120.
- Feldman, D.H. (2004), 'Piaget's Stages. The Unfinished Symphony of Cognitive

- Development', *New Ideas in Psychology* 22, 175-231.
- Fenton, E. (1966), *Teaching the New Social Studies in Secondary Schools*. New York (etc.): Holt, Rinehart & Winston.
- Fenton, E. (1967), *The New Social Studies*. New York (etc.): Holt, Rinehart & Winston.
- Fenton, E., Good, J. M. (1965), 'Project Social Studies. A Progress Report', *Social Education*, 29(4), 206-208.
- Fischhoff, B. (1975), 'Hindsight Foresight: The Effect of Outcome Knowledge on Judgment Under Uncertainty', *Journal of Experimental Psychology, Human Perception and Performance* 1 (3), 288-299.
- Fontaine, P.F.M. (1982), 'Basisgegevens voor de beginnende leraar', in: Dalhuisen, L.G., Toebes, J.G., Verhagen, D.H. (red.), *Geschiedenis op school* dl. 1, p. 401-420. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Foster, S.J. (2001), 'Historical Empathy in Theory and Practice', in: Davis, O.L., Yeager, E.A., Foster, S.J. (eds.) (2001), *Historical Empathy and Perspective Taking in the Social Studies*, p. 167-181. Lanham (etc.): Rowman & Littlefield.
- Fouw, A. de, Bennekom, J.A. van, Bunt, A.W. van de (1950), *Geschiedenis van de Nederlanden* dl. 3, Groningen/Djakarta: J.B. Wolters.
- Fraisse, P. (1982), 'The Adaptation of the Child to Time', in: Friedman, W.J. (ed.), *The Developmental Psychology of Time*, p. 113-140. New York / London: Academic.
- Friedman, K.C. (1944), 'Time Concepts of Elementary-School Children', *The Elementary School Journal* 44 (6), 337-342.
- Friedman, W.J. (1978), 'Development of Time Concepts in Children', in: Reese, H.W. & Lipsitt, L.P. (eds.), *Advances in Child Development and Behavior*, Vol. 12, p. 267-298. New York / San Francisco / London: Academic Press.
- Friedman, W.J. (1982a), 'Introduction', in: Friedman, W.J. (ed.), *The Developmental Psychology of Time*, p. 1-11. New York / London: Academic Press.
- Friedman, W.J. (1982b), 'Conventional Time Concepts and Children's Structuring of Time', in: Friedman, W.J. (ed.), *The Developmental Psychology of Time*, p. 171-208. New York / London: Academic Press.
- Friedman, W.J. (1990), *About Time. Inventing the Fourth Dimension*. Cambridge (MA) / London: MIT Press.
- Friedman, W.J. (1991), 'Children's Memory for the Time of Past Events', *Child Development* 62 (1), 139-155.
- Friedman, W.J. (1992a), 'Children's Time Memory: The Development of a Differentiated Past', *Cognitive Development* 7, 171-187.
- Friedman, W.J. (1992b), 'Time Memory and Time Perception', in: Macar, F., Pouthas, V., *Time, Action and Cognition. Towards Bridging the Gap*. Dordrecht: Kluwer.
- Friedman, W.J. (1993), 'Memory for the Time of Past Events', *Psychological Bulletin* 113 (1), 44-66.
- Friedman, W. J. (1997), 'The Development of Children's Understanding of Cyclic Aspects of Time', *Child Development* 48 (4), 1593-1599.
- Friedman, W.J. (2005), 'Developmental and Cognitive Perspectives on Humans' Sense of the Times of Past and Future Events', *Learning and Motivation* 36, 145-158.
- Friedman, W.J. (2008), 'Developmental Perspectives on the Psychology of Time', in: Grondin, S. (ed.), *Psychology of Time*, p. 345-366. Bingley: Emerald.
- Frisby, D. (1992), *The Alienated Mind. The Sociology of Knowledge in Germany 1918-1933*. 2nd ed. London: Routledge.
- Frijhoff, W. (2010), 'The Relevance of Dutch History, or: Much in Little? Reflections of the Practice of History in the Netherlands', *BMGN Low Countries Historical Review* 125 (2-3), 7-44.
- Gadamer, H.-G. (1987), 'The Problem of Historical Consciousness', in: Rabinow, P., Sullivan, W.M. (eds.), *Interpretive Social Science. A Second Look*, p. 82-140. Berkeley / Los Angeles: University of California Press. Vertaling van een oorspronkelijk Franstalige lezing, gehouden in 1963 aan de

- Universiteit van Leuven: 'Le problème de la conscience historique'.
- Gautschi, P. (2009), *Guter Geschichtsunterricht*. Schwalbach im Taunus: Wochenschau Verlag.
- Geary, P.J. (2002), *The Myth of Nations. The Medieval Origins of Europe*. Princeton NJ: Princeton University Press.
- Gieles, P.F.M. (1973), *Leerstofanalyse en het geschiedenisonderwijs*. 's-Hertogenbosch: KPC.
- Gieles, P.H.F., Greep, J.C.M. (1979), *Geschiedenis in de lagere klassen van het algemeen voortgezet onderwijs*. (Z.p.:) VGN/LPC.
- Giesen, B. (2004), 'Noncontemporaneity, Asynchronicity and Divided Memories', *Time & Society* 13 (1), 27-40.
- Glöckel, H. (1973), *Geschichtsunterricht*. Bad Heilbrunn: Verlag Julius Klinkhardt.
- Greene, S. (1994), 'The Problems of Learning to Think Like a Historian. Writing History in the Culture of the Classroom', *Educational Psychologist* 29 (2), 89-96.
- Grever, M. (2007a), 'De natiestaat als pedagogische onderneming', in: Grever, M. en Ribbens, K. (red.), *Nationale identiteit en meervoudig verleden*, p. 35-60. Den Haag / Amsterdam: WRR / Amsterdam University Press.
- Grever, M. (2007b), 'Veranderde coördinaten van herinnering', in: Grever, M., Ribbens, K. (red.), *Nationale identiteit en meervoudig verleden*, p. 61-86. Den Haag / Amsterdam: WRR / Amsterdam University Press.
- Grever, M. (2009), 'Geen identiteit zonder oriëntatie in de tijd. Over de noodzaak van chronologie.' *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 124 (3), 438-451.
- Grever, M., Jonker, E., Ribbens, K., Stuurman, S. (2006), *Controverses rond de Canon*. Assen: Van Gorcum.
- Grever, M., Stuurman, S. (eds.) (2007), *Beyond the Canon. History for the Twenty-first Century*. Basingstoke / New York: Palgrave MacMillan.
- Grondin, S. (2008), 'Introduction. A Tentative Picture of the Ubiquity of Time', in: Grondin, S. (ed.), *Psychology of Time*, p. xi-xv. Bingley: Emerald.
- Grütter, H.T. (1994), 'Warum fasziniert die Vergangenheit? Perspektiven einer neuen Geschichtskultur', in: Fußmann, K., Grütter, H.T., Rüsen, J. (hg.), *Historische Faszination. Geschichtskultur heute*, p. 45-57. Köln / Weimar / Wien: Böhlau.
- Günther-Arndt, H., Sauer, M. (eds.) (2006), *Geschichtsdidaktik empirisch. Untersuchungen zum historischen Denken und Lernen*. Berlin: Lit Verlag.
- Hachtmann, R., Rohlfes, J., Ullrich, V. (2006), *Deutsche Geschichte. Wie wir wurden, was wir sind. 19. Jahrhundert*. Stuttgart (etc.): Klett Verlag.
- Hall, E.T. (1983), *The Dance of Life. The Other Dimension of Time*. New York: Anchor Books.
- Hallam, R.N. (1970), 'Piaget and Thinking in History', in: Ballard, M. (ed.), *New Movements in the Study and Teaching of History*. London: Maurice Temple Smith.
- Hallowell, A.I. (1937), 'Temporal Orientation in Western Civilization and in a Pre-Literate Society', *American Anthropologist*, New Series, 39 (4), 647-670.
- Harner, L. (1982), 'Talking About the Past and the Future', in: Friedman, W.J. (ed.), *The Developmental Psychology of Time*, p. 141-169. New York / London: Academic Press.
- Harrison, M.L. (1934), 'The Nature and Development of Concepts of Time among Young Children', *The Elementary School Journal* 34 (7), 507-514.
- Hartmann, U., Hasselhorn, M., 'Historical Perspective Taking: A Standardized Measure for an Aspect of Students' Historical Thinking', *Learning and Individual Differences* 18, 264-270.
- Hartog, J. (1980), *Aruba, zoals het was, zoals het werd*. 2^e dr. Aruba: Van Dorp.
- Hartog, J. (1993), *De geschiedenis van twee landen. De Nederlandse Antillen en Aruba*. Zaltbommel: Europese Bibliotheek.

- Heidegger, M. (1993), *Sein und Zeit*, 17. onveränderter Nachdruck des 15. Tübingen: Niemeyer. (Oorspr. 1928.) Geraadpleegd via www.philosophisches-lesen.de. Geopend 15 april 2009.
- Het kafen het koren* (1998). Geschiedenisonderwijs in discussie, speciale editie van *Geschiedenis in de Klas*, 17 (50).
- Hindsight, GCSE modern history review*. Vol. 1-8 (1990-1998).
- Hodkinson, A. (2004), 'Does the English Curriculum for History and its Schemes of Work Effectively Promote Primary-Aged Children's Assimilation of the Concepts of Historical Time? Some Observations Based on Current Research', *Educational Research* 46(2), 99-117.
- Hoodless, P.A. (2002), 'An Investigation into Children's Developing Awareness of Time and Chronology in Story', *Journal of Curriculum Studies* 34(2), 173-200.
- Howe, L.E.A. (1981), 'The Social Determination of Knowledge: Maurice Bloch and Balinese Time', *Man New Series*, 16 (2), 220-234.
- Howson, J. (2007), "'Is it the Tuarts and then the Studors or the Other Way Round?" The Importance of Developing a Usable Big Picture of the Past', *Teaching History* 127, 40-47.
- Husserl (1928), *Vorlesungen zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins*, herausgegeben von Martin Heidegger. Halle a.d.S.: Max Niemeyer Verlag (overdruk uit *Jahrbuch für Philosophie und phänomenologische Forschung*, Bd. IX).
- Huizinga, J. (1948a), 'Uit de voorgeschiedenis van ons nationaal besef', in: *Verzamelde Werken* deel II, p. 97-160. Haarlem: Tjeenk Willink. (Oorspr. 1912).
- Huizinga, J. (1948b), 'L'état bourguignon, ses rapports avec la France, et les origines d'une nationalité néerlandaise', in: *Verzamelde Werken* deel II, p. 161-215. Haarlem: Tjeenk Willink. (Oorspr. 1930).
- Huizinga, J. (1950), 'De taak der cultuurgeschiedenis', in: *Verzamelde Werken* deel VII, p. 35-94. Haarlem: Tjeenk Willink. (Oorspr. 1930).
- Jacott, L., López-Manjón, A., Carretero, M. (1998), 'Generating Explanations in History', in: J. F. Voss, & M. Carretero (eds.) *Learning and Reasoning in History. International Review of History Education*, Vol. 2, p. 294-306. London: Woburn.
- Jahoda, G. (1963), 'Children's Concepts of Time and History', *Educational Review* 15 (2), 87-104.
- Jeissmann, K.-E. (1978), 'Friedrich Kohlrausch (1780-1867)', in: S. Quandt (hg.), *Deutsche Geschichtsdidaktiker des 19. und 20. Jahrhunderts*, p. 41-83. Paderborn (etc.): Schöningh.
- Jeissmann, K.-E. (2000), 'Zum Verhältnis von Fachwissenschaft und Fachdidaktik', in: Jeissmann, K.-E., *Geschichte und Bildung. Beiträge zur Geschichtsdidaktik und zur Historischen Bildungsforschung*, p. 73-86. Paderborn / München / Wien / Zürich: Schöningh.
- Jenkins, K. (1991), *Re-thinking History*. London / New York: Routledge.
- Jong, G. de, e.a., (1977), *Kind, school en geschiedenis. Didactische aanwijzingen voor het geschiedenisonderwijs op de basisschool. 7^e dr.* Amsterdam / Brussel: Elsevier.
- Jones, G.E. (2000), 'The Debate over the National Curriculum for History in England and Wales 1989-1990: the Role of the Press', *The Curriculum Journal* 11 (3), 299-322.
- Jonker, E. (2001a), *Historie. Over de blijvende behoefte aan geschiedenis*. Assen: Van Gorcum.
- Jonker, E. (2001b), 'Goede tijden, slechte tijden', in: Grever, M., Jansen, H. (eds.), *De ongreijpbare tijd*, p. 165-174. Hilversum: Verloren.
- Jonker, E. (2006), 'Sotto voce. Identiteit, burgerschap en de nationale canon', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 119, 178-195.
- Jordanova, L. (2006), *History in Practice*. 2nd ed. London: Hodder.
- Kant, I. (1787), *Kritik der reinen Vernunft*, Zweite Auflage, Boek I, deel 1, sectie II, paragraaf 4:1-2. Geraadpleegd via Gutenberg: http://gutenberg.spiegel.de/?id=5&xid=1369&kapitel=1#gb_found

- Kelty, M.G. (1925), 'Time Expressions Comprehended by Children of Elementary Schools', part I, part II, *The Elementary School Journal* 25 (7), 522-528, en 25 (8), 607-618.
- Kleefstra, J. (1887), *Leerstof en methode. Practische methodiek van het onderwijs en de opvoeding ten dienste van onderwijzers*. Tiel: Mijs.
- Kocka, J. (1977), 'Gesellschaftliche Funktionen der Geschichtswissenschaft', in: Oelmüller, W. (hg.), *Wozu noch Geschichte?*, p. 11-33. München: Wilhelm Fink.
- Körber, A. (1998), 'Can Our Pupils Stand in the Shoes of Someone Else?', in: Leeuw-Roord, J. van der (ed.), *The State of History Education in Europe*, p. 123-138. Hamburg: Körber-Stiftung.
- Körber, A. (2006), 'Hinreichende Transparenz der Operationen und Modi des historische Denkens im Unterricht?', in: Günther-Arndt, H., Sauer, M. (hrsg.), *Geschichtsdidaktik empirisch. Untersuchungen zum historischen Denken und Lernen*, p. 189-214. Münster (etc.): Lit Verlag.
- Koselleck, R. (2004), *Futures Past. On the Semantics of Historical Time*. New York / Chichester: Columbia University Press. (Vert. door K. Tribe van: *Vergangene Zukunft. Zur Semantik geschichtlicher Zeiten* (1979)).
- LaCapra, D. (1998), *History and Memory after Auschwitz*. Ithaca / London: Cornell University Press.
- Langer-Plän, M. (2003), 'Problem der Quellenarbeit. Werkstattbericht aus einem empirischen Projekt', *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht* 54, 319-336.
- Lee, P.J. (1983), 'History Teaching and Philosophy of History', *History and Theory* 22 (4), Beiheft 22: The Philosophy of History Teaching, 19-49.
- Lee, P. (2004), "'Walking backwards into tomorrow". Historical consciousness and understanding history', *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research* 4 (1).
- Lee, P.J. (2005), 'Putting Principles into Practice: Understanding History', in: Donovan, M.S., Bransford, J.D. (eds.), *How Students Learn History in the Classroom*, p. 29-78. Washington (DC): National Academies Press.
- Lee, P., Ashby, R. (2000), 'Progression in Historical Understanding Among Students Ages 7 – 14', in: Stearns, P.N., Seixas, P., Wineburg, S., *Knowing, Teaching, and Learning History: National and International Perspectives*, p. 199-222. New York: New York University Press.
- Lee, P., Ashby, R. (2001), 'Empathy, Perspective Taking and Rational Understanding', in: Davis Jr., O.L., Yeager, E.A., Foster, S.J. (eds.), *Historical Empathy and Perspective Taking in the Social Studies*, p. 21-50. Lanham MD: Rowman & Littlefield.
- Lee, P., Ashby, R., Dickinson, A. (1993), *Progression in Children's Ideas about History. Project CHATA (Concepts of History and Teaching Approaches: 7 to 14)*. Paper presented at the Annual Conference of the British Educational Research Association, Liverpool, September 11, 1993. http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/14/3b/39.pdf. Geopend 15 december 2008.
- Lee, P., Dickinson, A., Ashby, R. (1997), "'Just Another Emperor." Understanding Action in the Past', *International Journal of Educational Research* 27, 233-244.
- Lee, P., Howson, J. (2009), "'Two Out of Five Did Not Know That Henry VIII Had Six Wives". History Education, Historical Literacy and Historical Consciousness', in: Symcox, L., Wilschut, A. (eds), *National History Standards. The Problem of the Canon and the Future of Teaching History*, p. 211-261. Charlotte (NC): Information Age Publishers.
- Le Poidevin, R. (2003), *Travels in Four Dimensions*, Oxford (etc.): Oxford University Press.
- Lévesque, S. (2008), *Thinking Historically. Educating Students for the Twenty-First Century*. Toronto / Buffalo / London: University of Toronto Press.
- Levstik, L. (2000), 'Articulating the Silences. Teachers' and Adolescents' Conceptions of Historical Significance', in: Stearns, P.N., Seixas, P., Wineburg, S. (eds), *Knowing, Teaching and*

- Learning History. National and International Perspectives*, p. 284-305. New York / London: New York University Press.
- Levstik, L.S. & Barton, K.C. (2008), 'They Still Use Some of Their Past. Historical Salience in Elementary Children's Chronological Thinking', in: Levstik, L.S. & Barton K.C., *Researching History Education*. New York / London: Routledge, p. 108-147. (Oorspr. *Journal of Curriculum Studies* 28 (1996), 290-314).
- Little, V. (1990), 'A National Curriculum in History: A Very Contentious Issue', *British Journal of Educational Studies* 38(4), 319-334.
- Loewe, M. (1999), 'Cyclische en lineaire concepten van tijd in China', in: Lippincott, K. (red.), *Het verhaal van de tijd*, p. 76-79. Haarlem: Schuyt & Co. (Oorspr.: *The Story of Time*. London: Holberton 1999).
- Lorenz, C. (1987), *De constructie van het verleden. Een inleiding in de theorie van de geschiedenis*. Amsterdam: BoomMeppel.
- Lowenthal, D. (1985), *The Past is a Foreign Country*. Cambridge (etc.): Cambridge University Press.
- Lowenthal, D. (1998), *The Heritage Crusade and the Spoils of History*. Cambridge (etc.): Cambridge University Press.
- Lowyck, J., Verloop, N. (1995), *Onderwijskunde. Een kennisbasis voor professionals*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Mannheim, K. (1952), 'The Problem of Generations', in: Mannheim, *Essays on the Sociology of Knowledge*, p. 276-322. London: Routledge & Kegan Paul. Vertaling van in het Duits in verschillende tijdschriften verschenen artikelen uit de jaren 1923-1929.
- Marsden, W. (1989), "'All in a good cause": Geography, History and the Politicization of the Curriculum in 19th and 20th Century England', *Journal of Curriculum Studies* 21(6), 509-526.
- Mayer, U., Pandel, H.-J. (1976), *Kategorien der Geschichtsdidaktik und Praxis der Unterrichtsanalyse*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag.
- McAulay, J.D. (1961), 'What Understandings do Second Grade Children Have of Time Relationships?', *Journal of Educational Research* 54 (8), 312-314.
- McCormack, T. & Hoerl, C. (2008), 'Temporal Decentering and the Development of Temporal Concepts', *Language Learning* 58 (suppl. 1), 89-113.
- McKeown, M.G., Beck, I.L. (1990), 'The Assessment and Characterization of Young Learners' Knowledge of a Topic in History', *American Educational Research Journal* 27 (4), 688-726.
- McTaggart, J.M.E. (1908), 'The Unreality of Time', *Mind* 17, 457-474.
- Mulder, E. (1990), 'Lessen in het vaderland. Geschiedenisonderwijs op de lagere school tot in de 20^e eeuw', *Holland, regionaal historisch tijdschrift* 22, 216-224.
- Nash, G.B., Crabtree, C., Dunn, R.E. (1997), *History on Trial. Culture Wars and the Teaching of the Past*. New York: Alfred A. Knopf.
- Netzel, B. (z.j.), 'Zur Geschichte der Henning von Burgsdorff-Stiftung', *Website van het Verband der Geschichtslehrer Deutschlands, Landesverband Niedersachsen*. <http://www.vgd-nds.de>. Geopend 1 december 2010.
- Newton, I. (1687), *Principia Mathematica Philosophiae Naturalis*. Geraadpleegd via Gutenberg: <http://www.gutenberg.org/ebooks/28233>. Geopend 14 december 2010.
- Niemeijer, J.A. (2000), *J.H. Isings, historieschilder en illustrator*. Kampen: Kok.
- Nietzsche, F. (1874 / 1983), *Over nut en nadeel van geschiedenis voor het leven. Tweede traktaat tegen de keer*. Vertaald door het vertalerscollectief van de Historische Uitgeverij Groningen. Groningen: Historische Uitgeverij 1983. (Oorspronkelijk: *Vom Nutzen und Nachteil der Historie für das Leben* (1874)).
- Nooteboom, C. (2010), 'Europa en het werk der herinnering', *NRC-Handelsblad*, 13 december 2010, p. 8.
- Nuñez, R.E., Sweetser, E. (2006), 'With the Future Behind Them. Convergent Evidence From Aymara Language and Gesture in the Crosslinguistic Comparison of Spatial

- Construals of Time', *Cognitive Science* 30, 401-450.
- Oakden, E.C., Sturt, M. (1922), 'The Development of the Knowledge of Time in Children', *British Journal of Psychology* 12, 309-336.
- Oakeshott, M. (1983), *On History and Other Essays*. Oxford: Blackwell.
- Ohnuki-Tierney, E. (1973), 'Sakhalin Ainu Time Reckoning', *Man New Series*, 8 (2), 285-299.
- Onderwijsraad (2005), *De stand van educatief Nederland*. Den Haag.
- Oostrom, F. van (2006), *entoen.nu, Rapport van de Commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon*, 2 dln. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Parker, R.A. (1950), *The Calendars of Ancient Egypt*. Chicago: Oriental Institute of the University of Chicago.
- Perfetti, C.A., Britt, M.A., Georgi, M.C. (1995), *Text-Based Learning and Reasoning. Studies in History*. Hillsdale (NJ) / Hove (UK): Lawrence Erlbaum.
- Perkins, M. (1989), 'Timeless Cultures. The "Dreamtime" as Colonial Discourse', *Time and Society* 7, 335-351.
- Phillips, R. (1998), *History Teaching, Nationhood and the State*. London: Cassell.
- Piaget, J. (1969), *The Child's Conception of Time*, London: Routledge & Kegan Paul. (Vert. van: *Le Développement de la Notion de Temps chez l'Enfant*. Paris: Presses Universitaires de France, 1946).
- Picard, L. (1927), 'Moderne heldenverering. Napoleon en Bismarck', *Den Gulden Winckel* 26, 236-238.
- Plato, *Timaios*, Boek 1. Vertaling B. Jowett. Geraadpleegd via Gutenberg: http://www.gutenberg.org/files/1572/1572-h/1572-h.htm#2H_4_0010
- Plumb, J.H. (1969), *The Death of the Past*. London (etc.): MacMillan.
- Pocock, J.G.A. (1962), 'The Origins of the Study of the Past: a Comparative Approach', *Comparative Studies in Society and History* 4(2), 209-246.
- Popp, S. (2006), 'Geschichtliches Überblickswissen aufbauen – ein konzentrisch-longitudinales Geschichtscurriculum aus den Niederlanden', in: Erdmann, E., Maier, R., Popp, S. (hrsg.), *Geschichtsunterricht international. Bestandsaufnahme und Visionen*, p. 269-301. Hannover: Georg Eckert Institut.
- Popp, S. (2009), 'Orientierungswissen und nachhaltiges Lernen', *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht* 60 (11), 646-657.
- Poster, J.B. (1973), 'The Birth of the Past: Children's Perception of Historical Time', *The History Teacher* 6 (4), 587-598.
- Prangma, M.E. (2007), *Multimodal Representations in Collaborative History Learning*. Dissertatie Utrecht.
- Price, M. (1968), 'History in Danger', *History* 53 (179), 342-347.
- Ranke, L. von (1885), *Geschichte der romanischen und germanischen Völker von 1494 bis 1514*, 3e Auflage. Leipzig: Verlag Von Duncker & Humblot (Oorspr. Leipzig 1824).
- Reeves, M. (1980), *Why History?* London: Longman.
- Ribbens, K. (2002), *Een eigentijds verleden. Alledaagse historische cultuur in Nederland 1945-2000*. Hilversum: Verloren.
- Ricoeur, P. (1984), *Time and Narrative* Vol. 1. Chicago / London: University of Chicago Press. (Oorspr.: *Temps et Récit I*, Paris: Éditions du Seuil 1983).
- Ricoeur, P. (1988), *Time and Narrative* Vol. 3. Chicago / London: University of Chicago Press. (Oorspr.: *Temps et Récit III*, Paris: Éditions du Seuil 1985).
- Roeckelein, J.E. (2008), 'History of Conceptions and Accounts of Time and Early Time Perception Research', in: Grondin, S., *Psychology of Time*, p. 1-50. Bingley: Emerald.
- Romein, J. (1976), 'Duur en verandering in de geschiedenis. Het probleem van de 'omslag'', in: Romein, J., *Historische lijnen en patronen*, Amsterdam. Querido, p. 586-599. (Oorspr. 1962).
- Royzman, E.B., Cassidy, K.W., Baron, J. (2003), "'I Know, You Know". Epistemic Egocentrism in

- Children and Adults', *Review of General Psychology* 7 (1), 38-65.
- Rüsen, J. (1994), *Historisches Lernen*. Köln / Weimar / Wien: Böhlau.
- Rüsen, J. (1975), 'Zum Verhältnis von Theorie und Didaktik der Geschichte', *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht* 26, p. 436.
- Russell, B. (2000), *Autobiography*, New York: Routledge. (Oorspr. 1967.)
- Sas, N. van (2009), 'Geschiedenis – Herinnering – Identiteit. De historici en het Nationaal Historisch Museum', *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 124 (3), 419-430.
- Schmid, H.-D. (1972), 'Entwurf einer Geschichtsdidaktik der Mittelstufe', in: Süßmuth, H., *Geschichtsdidaktik ohne Zukunft?* Dl. 1. p. 208-245. Stuttgart: Klett Verlag.
- Schmid, H.-D. (ed.) (1974), *Fragen an die Geschichte*. Dl. 1-4. Frankfurt/Main: Hirschgraben Verlag.
- Schools Council History 13-16 Project (1976a), *A New Look at History*. Edinburgh: Holmes MacDougal.
- Schools Council History 13-16 Project (1976b), *What is History?*, vol. 1 – 5. Edinburgh: Holmes MacDougal.
- Schuthof, P. (1983), 'Inleiding', in: Bergman, H. (red.), *Onderwijskundigen van de twintigste eeuw*. Amsterdam / Groningen: Intermediair / Wolters-Noordhoff.
- Schütz, A. (1972), *The Phenomenology of the Social World*, vert. George Walsh / Frederick Lehnert. Heinemann Educational Books: London. (Oorspr.: *Der sinnhafte Aufbau der sozialen Welt*, Julius Springer, Wien 1932.)
- Seixas, P. (1994), 'When Psychologists Discuss Historical Thinking: A Historian's Perspective', *Educational Psychologist* 29 (2), 107-109.
- Seixas, P. (1996), 'Conceptualizing the Growth of Historical Understanding', in: Olson, D.R., Torrance, N., *The Handbook of Education and Human Development. New Models of Learning, Teaching and Schooling*, p. 765-783. Oxford / Cambridge (MA): Blackwell.
- Shadish, W.R., Cook, Th. D., Campbell D.T. (2002), *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Generalized Causal Inference*. Boston / New York: Houghton Mifflin.
- Shemilt, D. (2000), 'The Caliph's Coin. The Currency of Narrative Frameworks in History Teaching', in: Stearns, P.N., Seixas, P., Wineburg, S. (eds.), *Knowing, Teaching and Learning History. National and International Perspectives*, p. 83-101. New York / London: New York University Press.
- Shulman, L.S. (2004), 'Those Who Understand. Knowledge Growth in Teaching', in: Shulman, L.S., *The Wisdom of Practice. Essays on Teaching, Learning, and Learning to Teach*, p. 187-215. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sniekers, J. (1993), *Een leerplan geschiedenis en staatsinrichting. Bouwstenen voor de basisvorming*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Stephens, W.B. (1998), *Education in Britain 1750-1914*. Houndmills / Basingstoke / London: MacMillan Press.
- Stow, W., Haydn, T. (2000), 'Issues in the Teaching of Chronology', in: Arthur, J., Phillips, R. (eds.), *Issues in History Teaching*, p. 83-97. London / New York: RoutledgeFalmer.
- Stuurgroep Profiel Tweede Fase (1995), *Advies examenprogramma's havo en vwo. Geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, maatschappij-leer*. Enschede: SLO.
- Süßmuth, H. (hg.) (1972), *Geschichtsunterricht ohne Zukunft?* 2 dln. Stuttgart: Klett Verlag.
- Sylvester, D. (1994), 'Change and continuity in history teaching 1900-93', in: Bourdillon, H. (ed.), *Teaching History*, p. 9-23. London: Routledge.
- Symcox, L. (2002), *Whose History? The Struggle for National Standards in American Classrooms*. New York: Teacher's College Press.
- Symcox, L., Wilschut, A. (eds.) (2009), *National History Standards. The Problem of the Canon and the Future of Teaching History*. Charlotte (NC): Information Age Publishing.

- Taylor, H.A. (1993), 'About Time, Inventing the Fourth Dimension by W.J. Friedman' (review-artikel), *Philosophical Psychology* 6 (3), 341-342.
- Teitler, H. (1998), *De opstand der Batavieren*. Hilversum: Verloren.
- Thornton, S.J., Vukelich, R. (1988), 'Effects of Children's Understanding of Time Concepts on Historical Understanding', *Theory and Research in Social Education* 16, 69-82.
- Toebes, J.G. (1976), 'Van een leervak naar een denk- en doevak. Een bijdrage tot de geschiedenis van het Nederlands geschiedenisonderwijs', *Kleio* 17, 202-284.
- Toebes, J.G. (1981), *Geschiedenis: een vak apart? Het probleem van de verbinding van geschiedenis met andere mens- en maatschappijvakken in het voortgezet onderwijs van de Bondsrepubliek Duitsland, Engeland en Nederland*. Meppel: Krips Repro.
- Toebes, J.G. (1984), *Een kleine didactiek geschiedenis onderbouw. Achtergronden van 'Vragen aan de geschiedenis'*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Toebes, J.G. (1989), *Basisvorming geschiedenis en staatsinrichting*. Leiden: Stenfert Kroese / Martinus Nijhoff.
- Totten, S., Bartrop, P.R., Jacobs, S.L. (eds.) (2004), *Teaching about the Holocaust. Essays by College and University Teachers*. Westport (CN) / London: Praeger.
- Turetzky, Ph. (1998), *Time*. London / New York: Routledge.
- Turton, D., Ruggles, C. (1978), 'Agreeing to Disagree: The Measurement of Duration in a Southwestern Ethiopian Community', *Current Anthropology* 19 (3), 585-600.
- Vann, R.T. (1998), 'The Reception of Hayden White', *History and Theory* 37 (2), 143-161.
- VanSledright, B.A. (2001), 'From Empathetic Regard to Self-Understanding: Im/Positionality, Empathy and Historical Contextualization', in: Davis Jr., O.L., Yeager, E.A., Foster, S.J. (eds.), *Historical Empathy and Perspective Taking in the Social Studies*, p. 51-68. Lanham (etc.): Rowman & Littlefield.
- Verband der Geschichtslehrer Deutschlands (2006), *Bildungsstandards Geschichte. Rahmenmodell Gymnasium 5.-10. Jahrgangsstufe*. Schwalbach/Ts: Wochenschau.
- Vermeulen, E.E.G. (1978), *Waarden en geschiedwetenschap. Een vergelijking van de standpunten ingenomen door H.W. von der Dunk, A.G. Weiler, M.C. Brands, met notities over die van J.M. Romein, G. Harmsen, J.H.J. van der Pot*. Assen: Van Gorcum.
- Versluys, J. (1883), *Opvoedkunde voor de lagere school*. Amsterdam: W. Versluys.
- Vos, C. (2009), 'Op zoek naar een Nederlandse identiteit. De verbeelding van de vaderlandse geschiedenis in Verleden van Nederland en Nederland in twaalf moorden', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 122, 378-383.
- Vukelich, R., Thornton, S.J. (1990), 'Children's Understanding of Historical Time: Implications for Instruction', *Childhood Education* 67 (1), 22-25.
- Vree, F. van (2009), 'De mythe van Nederland', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 122, 384-387.
- Vries, P.H.H. (1990), *Vertellers op drift. Een verhandeling over de nieuwe verhalende geschiedenis*. Hilversum: Verloren.
- Walsh, W.H. (1967), 'Colligatory Concepts in History', in: Burston, W.H., Thompson, D. (eds.), *Studies in the Nature and Teaching of History*, p. 65-84. London / New York: Humanities Press.
- Ward, S. (2004), 'The End of Empire and the Fate of Britishness', in: Brocklehurst, H., Phillips, R. (eds.), *History, Nationhood and the Question of Britain*, p. 242-258. Basingstoke / New York: Palgrave MacMillan.
- Werff, J.H. van der (1973), 'Van aanvaarding naar keuze: dertien jaar Kleio over doelstellingen van het geschiedenisonderwijs', *Kleio* 14 (10), 432-439.
- Werkgroep HEG (1986), *Deeladvies werkgroep herziening eindexamen geschiedenis en staatsinrichting (heg) mavo/havo/vwo*. Z.p., mei 1986.

- Werkgroep WIEG (1993), Werkgroep Implementatie Eindexamen Geschiedenis, *Geschiedenis, wat is dat? Een introductie op het nieuwe eindexamen geschiedenis en staatsinrichting*. Den Haag: Nijgh en Van Ditmar.
- White (1973), *Metahistory. The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore / London: Johns Hopkins University Press.
- White, H. (1985), 'The Historical Text as Literary Artifact', in: Hayden White, *Tropics of Discourse. Essays in Cultural Criticism*, p. 81-100. Baltimore / London: Johns Hopkins University Press (Oorspr. 1978).
- White, H. (1987), *The Content of the Form: Narrative Discourse and Historical Representation*. Baltimore / London: Johns Hopkins University Press.
- Wiegrefe, K., Pieper, D. (hg.) (2007), *Die Erfindung der Deutschen. Wie wir wurden, was wir sind*. München: Deutsche Verlags-Anstalt.
- Wiesemüller, G. (1972), *Unbewältigte Vergangenheit - Überwältigende Gegenwart?* Stuttgart: Klett Verlag.
- Williams, C.D. (2009), *Boudica and her Stories. Narrative Transformations of a Warrior Queen*. Newark DE: University of Delaware Press.
- Wils, K. (2009), 'The Evaporated Canon and the Overvalued Source', in: Symcox, L., Wilschut, A. (eds.), *National History Standards. The Problem of the Canon and the Future of Teaching History*, p. 15-31. Charlotte (NC): Information Age Publishers.
- Wilschut, A. (2005), 'Het Nederlands slavernijverleden en het canonieke denken over geschiedenisonderwijs', *Kleio* 46 (8), 34-38.
- Wilschut, A. (2010), 'History at the mercy of politicians and ideologies. Germany, England, and the Netherlands in the 19th and 20th centuries', *Journal of Curriculum Studies*, 42 (5), 693 - 723.
- Wilschut, A., Straaten, D. van, Riessen, M. van (2004), *Geschiedenisdidactiek*, Bussum: Coutinho.
- Wineburg, S. (1991), 'Historical problem solving: A study of the cognitive processes used in the evaluation of documentary and pictorial evidence', *Journal of Educational Psychology* 83: 73-87.
- Wineburg, S. (1998), 'Reading Abraham Lincoln. An Expert/Expert Study in the Interpretation of Historical Texts', *Cognitive Science*, 22, 319-346.
- Wineburg, S. (2001), *Historical Thinking and Other Unnatural Acts*. Philadelphia: Temple University Press.
- Zerubavel, E. (1977), 'The French Republican Calendar: A Case Study in the Sociology of Time', *American Sociological Review* 42 (December), 868-877.
- Zerubavel, E. (1996), 'Lumping and Splitting. Notes on Social Classification', *Sociological Forum*, 11 (3) 421-433.
- Zerubavel, E. (2003), *Time Maps. Collective Memory and the Social Shape of the Past*. Chicago / London: University of Chicago Press 2003.